

Warszawa, 5 marzec 2015 r.

Szanowny Pan Minister

Mariusz Haładyj

Ministerstwo Gospodarki

Plac Trzech Krzyży 3/5

00-507 Warszawa

**Stanowisko Związku Przedsiębiorców i Pracodawców
dotyczące projektu ustawy o wspieraniu polubownych metod rozwiązywania
sporów.**

Przedstawiony projekt ustawy należy, jako całość, ocenić zdecydowanie pozytywnie, choć z kilkoma uwagami. Zgodnie z danymi przedstawionymi w OSR, mediacja stanowi tańszą i szybszą metodę rozwiązywania sporów, niż postępowanie sądowe, w związku z czym ustanowienie szeregu ułatwień, gwarancji i wymogów proceduralnych, mających na celu ułatwienie dostępu do mediacji, a w efekcie zwiększenia liczby sporów rozwiązywanych polubownie, zasługuje na pochwałę. Co do szczegółowych propozycji zawartych w projekcie należy poczynić następujące uwagi.

1. Obowiązek sądu nakłaniania stron do mediacji

W projekcie proponuje się zmianę art. 10 kodeksu postępowania cywilnego, polegającą na skonkretyzowaniu obowiązku sądu, zgodnie z którym dążyć ma on do ugodowego załatwienia sprawy w każdym stanie postępowania, poprzez określenie, że obowiązek ten spełniany jest w szczególności poprzez nakłanianie stron do mediacji. Wydaje się, że z uwagi na niezadowalającą dotychczasową efektywność tego przepisu, wprowadzenie

Związek Przedsiębiorców i Pracodawców

Zarząd: Cezary Kaźmierczak – prezes, wiceprezisi: Tomasz Pruszczyński, Dorota Wolicka, Marcin Nowacki

ww. zmiany jest zasadne, w związku z czym propozycję należy ocenić pozytywnie. Z wykładni językowej przepisu w proponowanym kształcie, wynika nałożenie na sąd obowiązku podejmowania na każdym etapie postępowania aktywności, polegającej na przekonywaniu i zachęcaniu stron do mediacji. W dotychczasowym brzmieniu art. 10 kpc, sąd obowiązany był do dążenia do ugodowego załatwienia sprawy, bez konkretnego wskazania w jakiej formie sąd ma wypełnić swoją powinność. Ponadto przepis art. 10 kpc w dotychczasowym brzmieniu, odnosił obowiązek sadu do dążenia do zawarcia przez strony ugody sądowej, a nie przystąpienia przez nie do mediacji. W związku z powyższym, zaproponowaną zmianę należy ocenić, jak już zaznaczono wcześniej, jednoznacznie pozytywnie.

2. Wynagrodzenie mediatora za mediację ze skierowania sądu

Zaproponowaną zmianę, polegającą na uzależnieniu wysokości wynagrodzenia mediatora, określonej w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości, dodatkowo od sprawnego przebiegu postępowania mediacyjnego, należy ocenić pozytywnie. Wydaje się, że taki rodzaj zachęty finansowej skutecznie zmotywuje mediatorów do efektywnego i, w miarę możliwości, szybkiego prowadzenia mediacji, co doprowadzi do pełnego wykorzystania przewag mediacji nad tradycyjnym postępowaniem sądowym.

3. Zasada zawinienia

Propozycja, aby sąd mógł obciążyć stronę kosztami procesu powstałymi wskutek oczywiście nieuzasadnionej odmowy poddania się mediacji, przy swoich potencjalnych walorach, budzi pewne wątpliwości, stąd należy ocenić ją raczej pozytywnie, jednak z poważnymi zastrzeżeniami. Istotą alternatywnych metod rozstrzygania sporów, warunkiem sine qua non wystąpienia korzyści decydujących o ich atrakcyjności, jest zasada dobrowolności, wg której strony zgodnie i z własnej woli decydują się na taką, a nie sądową, drogę rozwiązania swojej sprawy. Tylko zakładając pewną współpracę stron i ich dobrą wolę, spodziewać można się, że mediacja stanowić będzie szybszą metodę rozstrzygania ich sporu, niż postępowanie sądowe. Z powyższych rozważań jasno wynika, że żeby mediacja spełniała swoją podstawową rolę (czyli stanowienia szybszej,

Związek Przedsiębiorców i Pracodawców

Zarząd: Cezary Kaźmierczak – prezes, wiceprezisi: Tomasz Pruszczyński, Dorota Wolicka, Marcin Nowacki

tańszej i bardziej dogodnej dla stron alternatywy dla postępowania sądowego), skorzystanie z niej powinno być prawem stron (do wykonania którego strony powinny być jednoznacznie zachęcane i nakłaniane), a nie ich obowiązkiem. Żeby osiągnąć ten cel, wydaje się, że należałoby wyjaśnić użyte w projekcie pojęcie „oczywiście nieuzasadnionej odmowy poddania się mediacji” w taki sposób, by jego zakres nie budził wątpliwości, dzięki czemu luz decyzyjny sądu w zakresie stwierdzenia, czy dana odmowa poddania się mediacji jest „oczywiście nieuzasadniona”, byłby w rozsądnym stopniu ograniczony. Można byłoby to zrobić albo w formie uzupełnienia par. 2, albo w formie dodania paragrafu 3 do przepisu art. 103, w którym dookreślone zostałyby znaczenie pojęcia „oczywiście nieuzasadnionej odmowy poddania się mediacji”, np. poprzez sformułowanie „Odmowę poddania się mediacji uważa się za oczywiście nieuzasadnioną, jeśli...” (w tym miejscu należałoby wstawić odpowiednie przesłanki [które, z uwagi na wątpliwości wyrażone powyżej, powinny mieć charakter sytuacji szczególnych, w których rzeczywiście odmowa poddania się mediacji byłaby niezgodna z dobrymi obyczajami postępowania], choćby zaczerpniętą z obecnie obowiązującego brzmienia przepisu art. 103 par. 2, tj. nieusprawiedliwiona odmowa poddania się mediacji, na którą strona uprzednio wyraziła zgodę).

4. Wynagrodzenie pełnomocnika

Propozycję przy ustalaniu wysokości przyznanych stronie kosztów procesu, sąd brał pod uwagę czynności podjęte przez pełnomocnika w celu polubownego rozwiązania sporu, również przed wniesieniem pozwu, należy ocenić pozytywnie. Analogicznie do postulatu dot. wynagrodzenia mediatora, stwierdzić trzeba, że proponowana zmiana przepisu zakłada wprowadzenia motywacji finansowej dla adwokatów i radców prawnych, żeby proponowali mediację i inne pozasądowe metody rozstrzygania sporów, również przed wszczęciem procesu. Jako taka, propozycja zasługuje więc na pełne poparcie, ponieważ tworzy warunki sprzyjające zwiększeniu częstotliwości decydowania się przez strony na mediację.

5. Mediator stały

Związek Przedsiębiorców i Pracodawców

Zarząd: Cezary Kaźmierczak – prezes, wiceprezisi: Tomasz Pruszczyński, Dorota Wolicka, Marcin Nowacki

Propozycja określenia pewnego katalogu kompetencji i cech, wymaganych od mediatora stałego, zasługuje na pełną aprobatę. Wydaje się, że katalog ten został w projekcie sformułowany odpowiednio, tj. w sposób, który gwarantuje, że osoba o statusie mediatora stałego dysponować będzie odpowiednimi kwalifikacjami, ale jednocześnie nie stanowi ograniczenia dostępu do wykonywania zawodu mediatora. Wprowadzenie omawianego postulatu w życie przede wszystkim zwiększy poziom pewności co do jakości usług mediacyjnych (stanowiąc to będzie niewątpliwą zachętę dla stron), a jednocześnie realnie poprawić może efektywność mediacji. Propozycja, by prezesi sądów okręgowych prowadzili i weryfikowali listy mediatorów stałych, znacząco i pozytywnie wpłynie na dostępność konkretnych informacji o mediacji dla ogółu społeczeństwa oraz ułatwi wybór mediatora.

6. Wzmocnienie zasady bezstronności mediatora

Propozycja, by do art. 183 ze zn. 3 kpc dodać art. 2, który zobowiązuje mediatora do niezwłocznego ujawnienia stronom okoliczności, które mogłyby wywołać wątpliwość, co do jego bezstronności, zasługuje na całkowitą aprobatę. Wg dotychczasowego brzmienia przepisu, na mediatora nałożony został oczywisty obowiązek zachowania bezstronności przy prowadzeniu mediacji. Wprowadzenie obowiązku opisanego powyżej zdecydowanie zwiększy stopień pewności stron, co do bezstronności mediatora, przy okazji w sposób bezpośredni przyczyniając się do realizacji ogólnej dyrektywy zawartej w przepisie w dotychczasowym brzmieniu. Warto również zauważyć, że wprowadzenie rzeczonyj propozycji w życie, jedynie usankcjonuje normatywnie standardy, które i w chwili obecnej wypełniane są przez wielu mediatorów.

7. Formuła postępowania mediacyjnego

Zaproponowaną modyfikację formuły postępowania mediacyjnego, polegającą na stwierdzeniu wprost możliwości zaproponowania przez mediatora na zgodny wniosek stron propozycji ugodowych, które nie są dla stron wiążące, należy ocenić pozytywnie, choć wydaje się, że aktualny stan prawny nie uniemożliwia przeprowadzenia mediacji w

Związek Przedsiębiorców i Pracodawców

Zarząd: Cezary Kaźmierczak – prezes, wiceprezisi: Tomasz Pruszczyński, Dorota Wolicka, Marcin Nowacki

formule ewaluatywnej. Mimo to, jako formę wyraźnego sygnału dla stron o dopuszczalności tego rozwiązania, propozycję należy zaaprobować.

8. Wzmocnienie zasady poufności mediacji

Propozycję poszerzenia katalogu osób zobowiązanych do zachowania w tajemnicy faktów, o których dowiedziały się w związku z prowadzeniem mediacji (chyba, że strony zwolnią je z tego obowiązku), należy ocenić pozytywnie, jako postulat potencjalnie podnoszący poziom zaufania do procedury mediacji.

9. Przedawnienie

Propozycja wprowadzenia trzymiesięcznego terminu na wniesienie powództwa, celem przerwania biegu terminu przedawnienia, wydaje się być nietrafna, stąd, mimo pozytywnej oceny generalnego postulatu wzmocnienia pozycji wierzyciela, budzi wątpliwości. Skoro ustawodawca sam zauważa w uzasadnieniu projektu, że „obecnie przerwanie biegu przedawnienia przez wszczęcie mediacji (...) nie ma większego praktycznego znaczenia, ponieważ moment wszczęcia mediacji jest trudny do ustalenia i nie zależy jedynie od aktywności uprawnionego wierzyciela, ale też od postawy drugiej strony i mediatora”, lepszym pomysłem wydawałaby się propozycja, by bieg terminu przedawnienia przerywało samo złożenie wniosku o przeprowadzenie mediacji. W związku z powyższym, ogólny kierunek zaproponowanych zmian należy ocenić pozytywnie, natomiast sposób, w jaki ustawodawca proponuje osiągnąć założony cel, budzi pewne wątpliwości.

10. Moment skierowania do mediacji, spotkanie informacyjne, ocena celowości skorzystania przez strony z mediacji

Pozytywnie należy ocenić możliwość skierowania przez sąd stron do mediacji na każdym etapie postępowania. Wątpliwości natomiast budzą kolejne propozycje zawarte w projekcie. Postulat, by przewodniczący dokonywał oceny, czy skierować strony do mediacji, jeszcze przed pierwszym posiedzeniem wyznaczonym na rozprawę, zasługuje na krytykę. Wydaje się bowiem, że ocena sądu w zakresie skierowania stron do mediacji,

wymaga szczegółowego zapoznania się ze stanowiskami stron i z meritum sprawy. Z kolei dodatkowe możliwości spełnienia tego wymogu przewidziane w projekcie (tj. możliwość wysłuchania stron na posiedzeniu niejawnym oraz nakazania stronom udziału w spotkaniu informacyjnym dot. mediacji), mogłyby doprowadzić do niepotrzebnego przedłużenia postępowania przed sądem, a więc skutek realizacji tychże propozycji mógłby być wprost odwrotny do celu projektu, wielokrotnie podkreślanego przez ustawodawcę w uzasadnieniu. Wydaje się więc, że nie odrzucając absolutnie idei spotkań informacyjnych, należałoby zmodyfikować kształt tej instytucji tak, by gwarantowała ona osiągnięcie oczekiwanych rezultatów, przy jednoczesnym braku uszczerbku dla ogólnych celów projektowanej regulacji.

11. Wybór mediatora, zasady zapoznawania się mediatora z aktami, komunikacja mediator – strony

Pozytywnie należy ocenić propozycję, by pierwotnym i podstawowym sposobem wyboru mediatora było uzgodnienie go przez strony. Na aprobatę zasługuje również postulat, by mediator miał prawo do zapoznania się z aktami sprawy, chyba że strony nie wyrażą na to zgody. Stanowi to niejako odwrócenie aktualnej regulacji, wg której sąd, na zgodny wniosek stron, może upoważnić mediatora do zapoznania się z aktami sprawy. Wydaje się, że założenie, wg którego mediator, automatycznie po przystąpieniu stron do mediacji, ma prawo wglądu do akt, może usprawnić postępowanie mediacyjne. Analogiczny walor, tj. przyspieszenia postępowania mediacyjnego, należy przypisać propozycji, by po skierowaniu stron do mediacji, przewodniczący niezwłocznie przekazywał mediatorowi dane kontaktowe stron oraz pełnomocników.

12. Czas mediacji

Pozytywnie należy ocenić propozycję, wg której czas trwania mediacji wynosi maksymalnie trzy miesiące (górną granicą zostaje więc przesunięta, względem stanu

obecnego, wg które sąd wyznacza czas trwania mediacji na okres do miesiąca). Wydaje się, że uwzględnia ona realny czas trwania mediacji (jak zaznaczono w uzasadnieniu do projektu – są to przeciętnie 42 dni).

13. Ograniczenie obowiązku mediatora do składania protokołu mediacji pozasądowej

Propozycja, wg której mediator składa protokół z przebiegu mediacji w sądzie jedynie w przypadku, w którym strony wnoszą o zatwierdzenie ugody zawartej na podstawie umowy o mediację, zasługuje na aprobatę. Zgodnie z tezą zawartą w uzasadnieniu projektu, realizacja tego postulatu w istocie może ułatwić pracę mediatorów.

14. Obowiązek poinformowania sądu o działaniach związanych z polubownym rozwiązaniem sporu na etapie przedsądowym

Propozycję należy ocenić negatywnie. Cel tej regulacji, sformułowany przez ustawodawcę w uzasadnieniu do projektu jako „podniesienie wśród obywateli świadomości istnienia mediacji (...) poprzez wyraźne wskazanie stronom konfliktu, że przed złożeniem pozwu powinny podjąć próbę rozwiązania sporu w drodze polubownej”, wydaje się być zbyt ogólny i nieprzekonywujący. W istocie, realizacja zawartej w projekcie propozycji, stanowić będzie jedynie kolejne niepotrzebne obciążenie stron, związane z mnożeniem formalnych wymogów pism. Dodatkowo, propozycja ta spowodować może (ponownie) skutek wręcz odwrotny do generalnego celu projektowanej nowelizacji, przyczyniając się do bezzasadnego przedłużania postępowań, choćby notorycznym wzywaniem o usunięcie braków formalnych.

15. Obowiązek informacyjny sądu

Postulat, by sąd na początku pierwszego posiedzenia zobowiązany był do pouczenia stron o możliwości ugodowego załatwienia sporu, w szczególności w drodze mediacji, jest zgodny z ogólnym duchem proponowanej regulacji i, jako taki, zasługuje na aprobatę.

Związek Przedsiębiorców i Pracodawców

Zarząd: Cezary Kaźmierczak – prezes, wiceprezesi: Tomasz Pruszczyński, Dorota Wolicka, Marcin Nowacki

16. Wzmocnienie zasady bezstronności i niezależności arbitra

Propozycja, by arbiter zobowiązany był do złożenia na piśmie każdej ze stron i pozostałym arbitrom oświadczenia o swojej bezstronności i niezależności w sprawie, zasługuje na aprobatę, ponieważ w oczywisty sposób zwiększa zaufanie stron do arbitrów, a w rezultacie zachęca do skorzystania z możliwości arbitrażu.

17. Skrócenie terminu na wniesienie skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego, postępowanie ze skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego

Obie omawiane zmiany, tj. skrócenie terminu na wniesienie skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego do dwóch miesięcy (zamiast trzech miesięcy w aktualnym stanie prawnym) oraz przyjęcie zasady jednoinstancyjności postępowań z tych skarg, należy ocenić pozytywnie. Zaznaczyć wypada, iż są to zmiany od dawna oczekiwane i konieczne, by wzmocnić główną wartość arbitrażu, czyli szybkość postępowania. Ponadto, skrócenie drogi instancyjnej w postępowaniach ze skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego, służy jednemu z podstawowych celów projektowanej regulacji, którym jest odciążenie sądów powszechnych. Jak słusznie zauważono w uzasadnieniu projektu, wg stanowiska Trybunału Konstytucyjnego zgodne z Konstytucją jest jednoinstancyjne postępowanie sądowe, służące kontroli rozstrzygnięć pochodzących od organów pozasądowych (por. przytoczony w uzasadnieniu wyrok TK z dnia 8 grudnia 1998 roku, sygn. akt K 41/97).

18. Postępowanie w sprawie o uznanie lub stwierdzenie wykonalności krajowego wyroku sądu polubownego, postępowanie w sprawie o uznanie lub stwierdzenie wykonalności wyroku sądu polubownego wydanego za granicą

Proponowane zmiany należy, mimo pewnych wątpliwości co do usunięcia zażalenia od postanowienia w przedmiocie stwierdzenia wykonalności wyroku sądu polubownego wydanego w Polsce, ocenić pozytywnie, jako przyczyniające się do usprawnienia procedury arbitrażowej.

19. Doprecyzowanie momentu, w którym podatnik powinien dokonać korekty przychodów w związku z wystawieniem faktury korygującej bądź skorygować koszty uzyskania przychodów w związku z otrzymaniem faktury korygującej w podatku dochodowym od osób fizycznych oraz podatku dochodowym od osób prawnych

Proponowane rozwiązanie należy ocenić zdecydowanie pozytywnie, jako próbę rozstrzygnięcia, od dłuższego czasu już znanej, rozbieżności w interpretacjach organów podatkowych. Moment dokonania korekty przychodów, bądź kosztów uzyskania przychodów nie jest dokładnie określony ani w ustawie o podatku dochodowym od osób fizycznych, ani w ustawie o podatku dochodowym od osób prawnych, co skutkuje sprzecznymi (w przypadku korekty przychodów) lub jednoznacznie niekorzystnymi dla podatników (w przypadku korekty kosztów uzyskania przychodów) interpretacjami organów podatkowych. Przedstawiony projekt zakłada przyjęcie korzystnej dla podatników wersji, w której, poza przypadkami, gdzie korekta jest wynikiem błędu, podatnik co do zasady dokonuje korekty w miesiącu, w którym otrzymał fakturę korygującą. Ustawodawca słusznie wyliczył w uzasadnieniu do projektu liczne zalety tego rozwiązania, wśród których za najważniejsze uznać należy brak konieczności dokonywania korekt zeznań podatkowych, niejednokrotnie za kilka lat wstecz, uproszczenie rozliczania faktur korygujących wystawionych w związku ze zwrotem towarów, czy z udzielonym rabatem, czy też urzeczywistnienie zasady, wg której odsetki obciążać mogą podatnika tylko z powodów przez niego zawinionych (łamanej dotychczas w przypadkach, gdy korekta naliczana jest wstecz, na skutek okoliczności zwiększających przychód).

20. Koordynator ds. mediacji

Propozycję utworzenia funkcji koordynatora ds. mediacji w ramach poszczególnych sądów okręgowych oraz ewentualnie rejonowych i apelacyjnych, należy ocenić pozytywnie. Należy zastanowić się jedynie nad celowością tworzenia stanowiska koordynatora w każdym sądzie okręgowym na terenie kraju, bądź też, idąc dalej nad uelastycznieniem liczby koordynatorów w ramach jednego sądu okręgowego. Można

Związek Przedsiębiorców i Pracodawców

Zarząd: Cezary Kaźmierczak – prezes, wiceprezisi: Tomasz Pruszczyński, Dorota Wolicka, Marcin Nowacki

sobie bowiem wyobrazić sytuację, w której istnienie takiego stanowiska w obrębie konkretnego sądu będzie zupełnie bezcelowe, podczas gdy w innym sądzie jeden koordynator nie będzie wystarczał, by skutecznie wypełnić swoje zadania. Może należałoby więc uzależnić liczbę koordynatorów od liczby rozpatrywanych spraw, przy czym do pewnego pułapu ustanowienie koordynatora dla sądu okręgowego byłoby fakultatywne (czyli prezes mógłby w ogóle nie wyznaczać koordynatora albo wyznaczyć jednego), a po przekroczeniu z kolei innego, o wiele wyższego pułapu, prezes mógłby ustanowić dodatkowego koordynatora (czyli prezes obligatoryjnie wyznaczałby jednego koordynatora oraz fakultatywnie mógłby wyznaczyć dodatkowego).

21. Centralna lista mediatorów

Propozycję należy ocenić zdecydowanie pozytywnie – jak wcześniej zauważono, wpłynie ona pozytywnie na dostępność informacji dla ogółu społeczeństwa oraz ułatwi wybór mediatora.

22. Zrównanie wpływu ogłoszenia upadłości na postępowania prowadzone przed sądami powszechnymi i polubownymi

Zmianę należy ocenić pozytywnie. Dotychczasowy stan prawny niepotrzebnie różnicował postępowanie sądowe i arbitrażowe, podczas gdy, jak słusznie zauważono w uzasadnieniu, standardem europejskim jest jednakowy wpływ ogłoszenia upadłości na postępowania toczące się przed sądami państwowymi jak i polubownymi. Uzasadniony również wydaje się być przewidziany wyjątek, wg którego istniałaby możliwość odstępstwa od ww. zasady w przypadku postępowań, które nie zostały wszczęte przed ogłoszeniem upadłości.

23. System zachęt ekonomicznych w zakresie kosztów sądowych

Związek Przedsiębiorców i Pracodawców

Zarząd: Cezary Kaźmierczak – prezes, wiceprezisi: Tomasz Pruszczyński, Dorota Wolicka, Marcin Nowacki

Wszystkie przedstawione propozycje, tj. zaliczenie kosztów mediacji do kosztów sądowych, zwolnienie od opłaty sądowej wniosku o zatwierdzenie ugody zawartej przed mediatorem w wyniku prowadzenia mediacji na podstawie umowy o mediację, zwrot całej opłaty sądowej, jeśli zawarto ugodę przed rozpoczęciem rozprawy, oraz zwrot pozwanemu części uiszczonej opłaty od zarzutów w sprawie, która zakończyła się zawarciem ugody sądowej oraz ugody przed mediatorem po rozpoczęciu rozprawy, należy ocenić pozytywnie.

24. Opłata stała od wniosku o zawezwanie do próby ugodowej

Negatywnie należy ocenić propozycję, zgodnie z którą postulowane jest podwyższenie opłaty stałej od wniosku o zawezwanie do próby ugodowej w sprawach o prawa niemajątkowe i prawa majątkowe, w których wartość przedmiotu sporu przekracza 10 000 złotych. Podwyższenie tej opłaty wydaje się być bezcelowe, ponieważ w przypadku roszczeń o wartości przekraczającej 10 000 złotych, 300 złotych stanowi i tak niewielki wydatek, więc osiągnięcie celu zakładanego przez ustawodawcę, tj. ograniczenie wykorzystywania rzeczonoj instytucji, jako instrumentu przerywającego bieg terminu przedawnienia, jest bardzo wątpliwe.

Z poważaniem,

Cezary Kaźmierczak

Prezes ZPP